

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

februar 2019. godine

Bilten broj 2/2019

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom	5
Neuobičajena objava na sajtu Agencije	5
Nije počeo postupak izbora novog poverenika	7
Auto-put Beograd-Zrenjanin ipak preko zemljišta PKB-a ili okolo, pa 25 kilometara duže?.....	8
Uvesti zakonsku obavezu a ne obećanja.....	9
Inicijative i analize	11
Komentari na nacrt revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23	11
Saopštenja.....	13
Pogoršanje neispunjenog plana za borbu protiv korupcije.....	13
Konferencije	15
Nezadovoljavajuća javnost rada organa vlasti	15
Mediji.....	18
Kako smanjiti korupciju u javnim nabavkama.....	18

Aktivnosti

U februaru smo predstavili rezultate istraživanja o javnosti rada organa centralane i lokalne vlasti. Detaljnije u poglavlju "Konferencije".

Povodom prvog nacrtu revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23, 20.februara u Narodnoj skupštini održana je sednica Radne grupe Nacionalnog Konventa o EU za Poglavlje 23. Postupak revizije Akcionog plana za Poglavlje 23 predstavila je šefica Pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Republike Srbije EU, gđa Tanja Mišćević, dok je osvrt na mere i aktivnosti iz nacrtu revidiranog AP za oblast pravosuđa dala gđa Majda Kriškapa, zamenica direktora Pravosudne akademije, nakon čega je usledila debata o delu koji se odnosi na pravosuđe, sa akcentom na aktivnosti koje se odnose na izmene Ustava RS.

Deo sednice posvećen poglavlju AP - borba protiv korupcije moderirala je Bojana Medenica, izvršna direktorka Transparentnosti Srbija. U uvodnom delu, ona se osvrnula na ključne komentare i preporuke koje je TS uputila Ministarstvu pravde u okviru javne rasprave o prvom nacrtu revidiranog AP za Poglavlje 23. Detaljnije u poglavlju Inicijative i analize. Ceo dokument dostupan je na sajtu TS: http://transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Komentari_na_Prvi_nacrt_revidiranog_Akcionog_plana_za_Poglavlje_23_-_februar_2019.pdf

Učestvovali smo 4. i 5. februara na konferenciji "Civilno društvo za odgovornu vlast". U okviru drugog panela „Stanje demokratije u Srbiji“, Tara Tepavac ispred Crte, Danilo Ćurčić – programski koordinator A11 Inicijative za ekonomska i socijalna prava, Vida Petrović Škero – zamenica predsednika Upravnog odbora Centra za pravosudna istraživanja, Nemanja Nenadić – programski direktor Transparentnosti Srbija i Rade Đurić ispred Slavko Ćuruvija fondacije, predstavili su najveće neregularnosti koje utiču na razvoj i jačanje demokratskog sistema u Srbiji.

Zlata Đorđević iz TS moderirala je radnom grupom koja je razmatrala oblast slobodnog pristupa informacijama od javnog značaja na kojoj su komentatori bili Primož Vehar, viši savetnik SIGMA i Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti Srbija.

Predstavljajući zaključke sa radne grupe na završnom panelu konferencije, Đorđević je prenela ocenu da je pravo na pristup informacijama od javnog značaja ključno za kontrolu rada organa vladti i za demokratizaciju društva i da se ne sme dozvoliti da se novim zakonom koji Vlada Srbije sprema umanje

već stečena prava u ovoj oblasti. Kada je reč o problemima u Nacrtu zakona o slobodnom pristupu informacijama, na radnoj grupi naročito je istaknuto nepostupanje Upravnog inspektorata, neizvršavanje rešenja poverenika, ćutanje organa vlasti, lažne tvrdnje da organ vlasti ne poseduje informacije, ali na na problem nepotpunosti baza podataka koje poseduju organi vlasti. Istaknuto je da je nedopustiva namera predlagača zakona da se iz teksta izuzmu preduzeća sa državnim kapitalom, jer bi to ozbiljno ugrozilo pravo na pristup .

Predloženo da je se zahteva da novim zakonom poverenik dobije inspeksijska ovlašćenja i pravo da izriče mandatne kazne, da se obezbedi izvršenje poverenikovih odluka i da se kroz novu javnu raspravu iz nacrtu zakona isključe nedopustivo štetne odredbe, odnosno da se novim rešenjima povećaju prava građana na pristup informacijama od javnog značaja.

Transparentnost Srbija je u okviru projekta koji sprovodi sa organizacijama CRTA, CEPRIS, Fondacija Slavko Ćuruvija, A11 inicijativa za ekonomska i socijalna prava, uradila analizu stanja u oblasti slobodnog pristupa informacijama u Srbiji. Tim povodom, istraživačica Transparentnosti Srbija, Miša Bojović, učestvovala je u trodnevnoj poseti Briselu, sa ciljem da se predstavnici institucija Evropske unije upoznaju sa stanjem u oblasti vladavine prava i borbe protiv korupcije u Srbiji. Održano je osam sastanaka sa predstavnicima službe Evropskog parlamenta, Evropske komisije, poslanicima EP, DG NEAR, DG JUST, EEAS, uključujući i sa Dejvidom Mekalisterom izvestiocem EP za Srbiju.

Predstavljene teme na sastancima su bile rad Parlamenta, stanje u oblasti pristupa informacijama, stanje ljudskih prava i nezavisnih institucija, reforma pravosuđa i stanje u medijima. Transparentnost Srbija se osvrnula na problem kašnjenja sa procedurom izbora Poverenika za informacije od javnog značaja, kao i sa novim nacrtom izmena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja koji potencijalno preti da umani dosadašnja prava na pristup informacijama. Tokom posete, organizovano je i javno predstavljanje rezultata istraživanja u German Institute for International and Security Affairs, gde su bili prisutni predstavnici ambasada zemalja, NATO, raznih službi u okviru EU i civilnog društva.

Na radionici o otvorenosti budžeta, u organizaciji International Budget Partnership u Vašingtonu, 7. i 8. februara, Zlata Đorđević predstavila je istraživanje TS o upotrebi sredstava iz tekuće budžetske rezerve, a koje je potvrdilo sve ranije identifikovane slabosti sistema nepredviđenih fondova i otkrilo neke nove. Ovo istraživanje je značajno jer, u Srbiji, korišćenje sredstava iz budžetske rezerve tokom godine ima značajan uticaj na budžet, a, sa druge strane, nema efikasnog nadzora nad rashodima, niti Vlada o svojim odlukama obaveštava parlament.

Radna grupa Nacionalnog konventa za Poglavlje 23 i Međusektorska grupa za slobodu izražavanja i medija uputila je, povodom objavljivanja *Prvog nacrtu revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23*, apel Ministarstvu pravde da odgovorno pristupi reviziji jednog od najvažnijih strateških dokumenta koji se tiču pristupanja Evropskoj uniji i obezbedi dovoljno vremena za stručne komentare i adekvatnu javnu raspravu o Nacrtu. Detaljnije u poglavlju Inicijative i analize.

Nastavili smo rad na izradi iil reviziji lokalnih antikorupcijskih planova, odnosno na formiranju tela za praćenje njihove primene ili podrški već formiranim telima, u šest gradova i opština u okviru dva projekta - Novom Pazaru, Vranju, Šapcu, Vrnjačkoj Banji, Raški i Sjenici.

Zlata Đorđević održala je, 22. februara u Šapcu, predavanje na temu "Kakva je budućnost prava na pristup informacijama od javnog značaja" u okviru projekta Beogradske otvorene škole za jačanje unutrašnjih kapaciteta programskih partnera za slobodan pristup informacijama od javnog značaja u procesu pristupanja Srbije Evropskoj uniji. Predavanju su prisustvovali predstavnici civilnog sektora, novinarskih udruženja i medija.

Antikorupcijsko savetovalište (ALAC) Transparentnosti Srbija na osnovu javljanja na besplatni broj 0800 081 081, i na osnovu informacija dobijenih na mejlove ts@transparentnost.org.rs i savetovaliste@transparentnost.org.rs, poštom, na osnovu direktnog kontakta ili na osnovu informacija pronađenih u pres klipingu i na internetu otvorilo je osam slučajeva. U pitanju su sledeće oblasti: zdravstvo (2 slučaja), dozvole za gradnju, bankarski poslovi, prava iz socijalnog osiguranja, javne nabavke, lokalna samouprava i zapošljavanje.

U jednom od njih stranka nam se obratila zbog sumnji u pravilnost određivanja načina isplate solidarne pomoći zaposlenima u Javnom preduzeću za podzemnu eksploataciju uglja Resavica. Pomoć se isplaćuje u robi preko firme Đula, a ne u novcu. Podnet je zahtev za pristup informacijama javnom preduzeću, kojim smo tražili dostavljanje Kolektivnog ugovora JP PEU Resavica kojim je regulisana dodela solidarne pomoći i iz kog bismo videli da li direktor ima ovlašćenje da odlučuje o tome na koji način će se isplaćivati solidarna pomoć.

Stranka nam se obratila i povodom sumnji u zakonitost postupanja banaka pri izdavanju platnih kartica koje je uslovljeno izdavanjem Dina kartice pri otvaranju tekućeg računa. Uvidom u Zakon o međubankarskim naknadama, utvrđeno je da je navedeno postupanje banke u svemu u skladu sa članom 9. navedenog zakona, o čemu smo obavestili stranku.

Stranka nam se obratila i tražeći od nas mišljenje o tome da li su uslovi koji su navedeni u konkursnoj dokumentaciji javne nabavke koju je sproveo Sekretarijat za saobraćaj diskriminatorni i favorizuju određenog ponuđača. S obzirom na to da stranka nije bila učesnik u postupku javne nabavke, predloženo mu je da putem zahteva za slobodan pristup pokuša da dođe do informacija o tome po kojim kriterijumima su određeni navedeni uslovi (broj inženjera i softver) i na osnovu čega je određena vrednost javne nabavke.

U februaru je objavljeno 257 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojoj su citirani stavovi predstavnika TS. Na sajt TS postavili smo niz inicijativa i analiza, kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Neuobičajena objava na sajtu Agencije

21. februar 2019.

Na sajtu Agencije za borbu protiv korupcije pojavila se 20. februara neuobičajena objava, uz tvrdnju iznetu već u naslovu da „Predsednik Republike nije prekršio Zakon o Agenciji“. S jedne strane, može se pohvaliti činjenica da je Agencija brzo reagovala na iznete tvrdnje ili sumnje da je visoki državni funkcioner povredio pravila o čijem bi poštovanju Agencija trebalo da se stara. Međutim, takvo postupanje je krajnje neuobičajeno. Naime, tvrdnje i sumnje u to da su javni funkcioneri povredili Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije u medijima u javnosti se iznose svakodnevno, ali se tim povodom Agencija ne oglašava ni promptno, ni sa zadržkom.

Na prvi pogled, objašnjenje bi moglo da bude to što se Agencija oglasila „povodom prijave“ koja joj je podneta. Međutim, i u ovom pogledu je objava neuobičajena, jer ne postoji praksa da se na sajtu Agencije na ovaj način reaguje u drugim slučajevima kada su prijavljene moguće povrede Zakona od strane javnih funkcionera ili političkih stranaka. Na primer, Transparentnost – Srbija se više puta obraćala ukazujući na moguće kršenje pravila iz člana 29. Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, između ostalog u vezi sa postupanjem funkcionera Grada Beograda i članova Vlade, o čemu smo dobili odgovore i mišljenja Agencije, ali oni nisu objavljivani na sajtu tog organa

Čitalac ove objave, koju su preneli brojni mediji nema informaciju o tome ko je podneo prijavu za moguće kršenje zakona od strane

predsednika, niti, još važnije, na koje povrede ta prijava ukazuje. Zahvaljujući iscrpnom presklipingu, uspeli smo da pronademo da je reč o prijavi podnetoj od strane grupe organizacija pod zajedničkim nazivom „Građanski front“, a vest o podnetoj prijavi podnelo je nekoliko medija.

Oni su zatražili od Agencije da utvrdi da li je povređen član 29 zakona u kojem se navodi da "funkcioner može da vrši funkciju u političkoj stranci, odnosno političkom subjektu i da učestvuje u njenim aktivnostima ako to ne ugrožava vršenje javne funkcije i ako to nije zakonom zabranjeno". Tim članom zakona se predviđa i da funkcioner ne može da koristi javne resurse i skupove na kojima učestvuje i susrete koje ima u svojstvu funkcionera, za promociju političkih stranaka, odnosno političkih subjekata, odnosno da funkcioner može biti izuzet od ove odredbe samo ako koristi javne resurse radi zaštite lične bezbednosti." Činjenica da se informacije o kampanji emituju na internet portalu www.vucic.rs, na kojem se nalaze i sadržaji o partijskim aktivnostima predsednika Srbije, po našem uverenju predstavlja kršenje člana 29.

stav dva Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije", navele su organizacije Građanskog fornta u zahtevu upućenom Agenciji. Dodaje se i da su uvereni da je Vučić prekršio zakon kada je u izjavi medijima, na početku kampanje komentarisao lidere političkih partija i pokreta. Na kraju su predložili Agenciji za borbu protiv korupcije da u skladu sa svojim ovlašćenjima pokrene postupak u skladu sa zakonom". Zahtev su potpisali Biro za društvena istraživanja, Inicijativa "Ne davimo Beograd", Udruženi pokret slobodnih stanara iz Niša, kao i udruženja građana "Naš grad naša stvar" iz Zrenjanina, "Lokalni front Va" iz Valjeva, "Lokalna alternativa" iz Vrbasa, "Samo Lokalno" iz Bečeja i "Samo jako" iz Mladenovca.

Šta je tim povodom Agencija saopštila? Prvo, „da se u konkretnoj situaciji radi o vršenju ustavnih ovlašćenja predsednika Republike, a ne o aktivnostima vezanim za promociju političkih stranaka korišćenjem javnih resursa“. Predstavljanje Republike Srbije u zemlji i inostranstvu jedno je od ustavnih ovlašćenja predsednika Republike Srbije. Ni Ustav Republike Srbije ni Zakon o predsedniku Republike ne propisuju detaljnije šta obuhvata predstavljanje Republike Srbije u zemlji. Na osnovu toga, Agencija je stava da u kampanji „Budućnost Srbije“ nije prekršen Zakon o Agenciji.

Dalje, da „portal www.vucic.rs, na koji se poziva podnosilac prijave, nije javni resurs te objavljivanje informacija o kampanji „Budućnost Srbije“ ne predstavlja kršenje Zakona o Agenciji.“

Treće, u vezi sa navodom iz prijave da je predsednik Republike „komentarisao lidere političkih partija i pokreta“, Agencija ukazuje da su funkcioneri, izabrani neposredno od građana,

izuzeti od obaveze da nedvosmisleno predoče sagovornicima i javnosti da li iznose stav organa, u kojima vrše javnu funkciju ili stav političke stranke odnosno političkog subjekta.

Iz navedenog bi se moglo zaključiti da je Agencija dobila prijavu koja ukazuje na moguće kršenje Zakona, da je zatim sprovela neki postupak, u tom postupku utvrdila činjenice i na njima zasnovala zaključak da nije došlo do povrede propisa iz nadležnosti Agencije. Međutim, nije vidljivo koje sve činjenice je Agencija pribavila. Tako, u vezi sa prvom tačkom, iz ustavne odredbe prema kojoj Predsednik predstavlja Republiku Srbiju u zemlji i inostranstvu, Agencija praktično izvodi zaključak da je Aleksandar Vučić u okviru kampanje „Budućnost Srbije“ nastupao u funkciji predsednika Republike i da je tom prilikom pred građanima Vranja, Pančeva, Šapca i brojnih drugih mesta „predstavljao Republiku Srbiju“. Moguće da je tako, ali bi radi utvrđivanja činjenica verovatno bilo neophodno da je Agencija pribavila podatak o tome, na primer, uvidom u informacije o svrsi kampanje.

U vezi sa drugom tačkom, radi izvođenja nedvosmislenog zaključka o tome da portal www.vucic.rs nije javni resurs, trebalo bi utvrditi čiji je resurs u pitanju. Iako nije u pitanju javni resurs, nije svejedno sa stanovišta primene zakona da li je to lični sajt A. Vučića, portal koji je vlasništvo njegove političke stranke ili vlasništvo trećeg lica.

Naime, kao što bi objavljivanje stranačkog sadržaja na državnom veb-sajtu bilo sporno iz jednog razloga, tako bi i objavljivanje sadržaja koji se odnosi na vršenje državne funkcije na stranačkom ili ličnom sajtu moglo da bude sporno po drugom osnovu.

Najzad, Agencija je u potpunosti u pravu kada kaže da A. Vučić nije u obavezi da nedvosmisleno predoči sagovornicima i javnosti da li iznosi stav državnog organa ili stav svoje stranke, zato što je reč o funkcioneru izabranom od strane građana. To je jedan od najozbiljnijih nedostataka člana 29. Zakona o Agenciji. Ta odredba je primerena za narodne poslanike i odbornike, koji su izabrani na funkciju sa stranačkih lista i koji nastavljaju da vršeći funkcije zastupaju interese svojih političkih stranaka, ali ne i za predsednika Republike ili recimo predsednika Narodne skupštine, koji nakon izbora na te funkcije predstavljaju jedinstvo zemlje, odnosno instituciju kojom rukovod.

U vezi sa time podsećamo da je TS u više navrata predlagala kako da se ova odredba preformuliše, poslednji put letos, tokom rasprave o novom zakonu koji će urediti ovu oblast.

Kada se uporedi vest o prijavi mogućeg kršenja Zakona i objava Agencije može se primetiti da ima i nekih pitanja koja nisu direktno odgovorena, odnosno ispitana. To je pitanje korišćenja javnih resursa i korišćenja skupova na kojima funkcioner učestvuje i susreta koje ima u tom svojstvu za promociju političkih stranaka. Drugim rečima, sudeći po objavljenom sadržaju prijave, Agencija je trebalo da ispita i utvrdi i druge činjenice osim onih koja su pomenuta u saopštenju.

Pre svega, da li je skupove na kojima je predsednik Republike A. Vučić učestvovao u tom svojstvu (što je, izgleda za Agenciju nesumnjivo), on ujedno koristio i za neke stranačke svrhe. Naime, izuzetak iz člana 29. st. 5. Zakona o Agenciji koji se odnosi na to da funkcioneri izabrani od strane naroda ne moraju

da nedvosmisleno predoče sagovornicima u kojem svojstvu govore (i da na taj način kod otklone eventualnu dilemu), ne znači da oni mogu koristiti skupove na kojima učestvuju u svojstvu državnih funkcionera (kada dilema kod slušaoca ne postoji) u stranačke svrhe.

Nije počeo postupak izbora novog poverenika

15. februar 2019.

Zvanični odgovor koji je Transparentnost Srbija dobila od Narodne skupštine potvrđuje da nisu bile istinite informacije prema kojima je resorni skupštinski odbor otpočeo postupak za izbor novog poverenika za informacije od javnog značaja, pozivom poslaničkim grupama da predlože kandidate. To znači da ni 55 dana od isteka mandata prethodnog poverenika, Odbor nije započeo postupak za izbor novog, čak ni kroz konsultacije sa poslaničkim grupama.

Podsećamo da je više od 60 nevladinih organizacija zatražilo od Odbora da otvori postupak kandidovanja i izbora novog poverenika, kako bi se omogućilo da bude izabran kandidat sa najboljim kvalifikacijama

Naime, u odgovoru Narodne skupštine od 14. februara 2019. godine se kaže: "Odbor za kulturu i informisanje nije pokrenuo postupak izbora Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, odnosno nije doneo odluku o pokretanju postupka za izbor Poverenika".

Ovim je opovrgnuta vest objavljena 28. januara 2019. objavljena da je "Odbor za informisanje i kulturu uputio poziv svim poslaničkim grupama da dostave svoje predloge".

Tada je šef poslaničke grupe Srpske napredne stranke (SNS) u Skupštini Srbije Aleksandar Martinović izjavio da ta stranka ima nekoliko ozbiljnih kandidata za novog Poverenika za informacije od javnog značaja i da će njihov predlog u svakom slučaju biti "sušta suprotnost" bivšem povereniku Rodoljubu Šabiću..

Auto-put Beograd-Zrenjanin ipak preko zemljišta PKB-a ili oko, pa 25 kilometara duže?

10. februar 2019.

Ni nedelju dana nakon što je resorna ministarka Zorana Mihajlović negirala da će se put od Beograda prema Zrenjaninu širiti otkupom zemljišta PKB-a koje je prodato kompaniji Al Dahra, i najavila da će o trasi odlučivati stručnjaci, potvrda da će put ići preko tog zemljišta stiže "sa najvišeg mesta" političkog odlučivanja - od predsednika Vučića.

Novinari Insajdera su istraživali prodaju zemljišta PKB-a u banatskom delu Beograda, i uočili su mogući propust pri prodaji - za najavljeno i preko potrebno proširenje Zrenjaninskog puta, država bi morala da otkupljuje tek prodate parcele! (<https://goo.gl/t6FSKv>) Resorna ministarka je to negirala, tvrdeći da se od proširenja ovog puta odustalo, da je doneta odluka da se gradi autoput od Beograda do Zrenjanina, koji sigurno neće ići preko prodatih parcela, ali nije znala kuda će da ide. Ovakva odluka, ako je i doneta, svakako predstavlja iznenađenje, a suprotna je ranijim najavama i planovima. (<https://goo.gl/Kg5Ssb>)

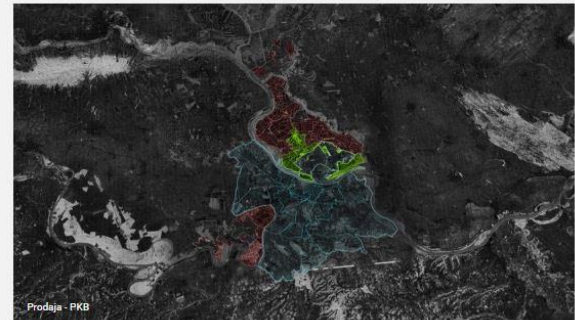
Istina, vest da će se graditi autoput, prvi put se pojavila još pre nekoliko meseci, u novembru 2018, oko mesec dana nakon što je zemljište PKB prodato Al Dahri. (<https://goo.gl/bhJy3M>)

PKB i Al Dahra: Šta tvrde premijerka i ministri, a šta su činjenice (VIDEO)

Objavljeno: 6.02.2019

Like 301 Share Tweet

Država Srbija je, prema istraživanju Insajdera, prodajom imovine PKB-a prodala i parcele koje su obuhvaćene planom izgradnje puta Beograd-Zrenjanin. To znači da će država, prema postojećem planu, morati da otkupljuje parcele od Al Dahre, ali po tržišnim cenama. Za sve ovo postoji zvanična dokumentacija koja sve to dokazuje. Činjenice koje pokazuju da je u pitanju očigledan propust državnih institucija, međutim, nisu dovoljne predstavnicima vlasti da grešku priznaju, već uporno na pitanja odgovaraju zamenom teza.

Iz vesti se može jasno zaključiti da nije reč o samostalnom odlučivanju Vlade Republike Srbije o tome šta je prioritarno da se finansira iz budžeta, već o potrebi investitora iz Kine da mu proizvodni pogoni u blizini Zrenjanina budu povezani sa mrežom autoputeva. U toj želji nema ničega spornog, ali bi bilo primereno da se ona realizuje kroz davanje mogućnosti da zainteresovani investitor izgradi autoput kroz koncesiju, a ne da država iz budžeta ili kredita finansira izgradnju puta za koji prethodno nije nalazila računicu.

Kako god bilo, za autoput se za sada zna jedino to da bi polazio od Borče (naselje na sadašnjem putu Beograd-Zrenjanin), i da bi takođe prolazio nedaleko od Opova (mesto koje se takođe nalazi na aktuelnom Zrenjaninskom putu). Naime, predsednik Vučić je danas, u svojoj vanizornoj političko-promotivnoj kampanji upravo meštanima Opova obećao da će ih autoput povezati sa Beogradom, Zrenjaninom i Novim Sadom (<https://goo.gl/oibDpk>)

Kada se pogleda mapa zemljišta PKB-a koje je prodato Al Dahri, vidi se da auto - put koji bi od

Borče, preko Opova išao ka Zrenjaninu, može da se gradi van prodatog zemljišta PKB-a jedino ako bi bio oko 25 kilometara duži, to jest, ukoliko bi išao preko Pančeva.

U svakom slučaju, predstavnici vlasti koji građanima informacije o investicijama vrednim nekoliko stotina miliona evra doziraju na kašičicu, sada duguju odgovor o tome zbog čega su prodajom zemljišta u državnom vlasništvu uz postojeći Zrenjaninski put bitno otežali i/ili poskupeli jednu od mogućnosti za razvoj saobraćajne infrastrukture i ko je za tu grešku odgovoran.

Uvesti zakonsku obavezu a ne obećanja

1. februar 2019.

Transparentnost Srbija smatra da objavljivanje ugovora o poslovanju državnih organa ni u kojem slučaju ne bi smelo biti stvar dobre volje državnih funkcionera, niti bi rokovi za objavljivanje smeli da se računaju prema njihovim medijskim najavama i izjavama, već prema zakonskim obavezama.

„Insajder“ podseća da su predstavnici vlasti ponovo pomerili rok koji su dali za objavljivanje ugovora o koncesiji aerodroma Nikola Tesla koji je država potpisala sa francuskom kompanijom. Prvi rok je bio septembar 2018, zatim kraj godine, a sada je poručeno da će ugovor biti objavljen „u narednih mesec dana“. Novi datum, posle premijerke Ane Brnabić, a zatim i ministra finansija Siniše Malog, sada je dao pomoćnik ministra za vazdušni saobraćaj Zoran Ilić.

U međuvremenu, „Krik“ prenosi detalje iz jednog od aneksa tog ugovora koji nije objavljen.

Novo obećanje iz Vlade: U narednih mesec dana objavićemo Ugovor o koncesiji beogradskog aerodroma

Objavljeno: 30.01.2019

Like 27 Share 0 Tweet 0

Predstavnici vlasti ponovo su pomerili rok koji su dali za objavljivanje ugovora o koncesiji aerodroma Nikola Tesla koji je država potpisala sa francuskom kompanijom Vansi pre deset meseci. Prvi rok je bio septembar 2018, zatim kraj godine, a sada je poručeno da će ugovor biti objavljen „u narednih mesec dana“. Novi datum posle premijerke Ane Brnabić, a zatim i ministra finansija Siniše Malog sada je dao pomoćnik ministra za vazdušni saobraćaj Zoran Ilić.

U pitanju je dokument „Minimalni tehnički zahtevi“, gde se traži da značajan deo novca bude utrošen na kupovinu zemljišta za proširenje aerodroma, po ceni od 100 evra po kvadratnom metru.

Transparentnost Srbija smatra da objavljivanje ugovora o poslovanju državnih organa ni u kojem slučaju ne bi smelo biti stvar dobre volje državnih funkcionera, niti bi rokovi za objavljivanje smeli da se računaju prema njihovim medijskim izjavama. Problem netransparentnosti poslovanja Vlade Srbije u vezi sa ovom koncesijom nije samo pojedinačni, već sistemski.

Kao što je TS utvrdila u analizi korupcijskih rizika u Zakonu o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama, sadašnja pravila o javnosti podataka ne obezbeđuju javnost ugovora i drugih bitnih dokumenata u vezi sa ovim poslovima. Pravila o javnosti podataka i takozvanom „registru javnih ugovora“ su uređena pravilnikom, što ih čini lako podložnim izmenama.

Na osnovu aktuelnog pravilnika predviđeno je objavljivanje samo pojedinih elemenata ugovora, a ne i samog ugovora sa aneksima.

Koliko je takvo pravilo apsurdno vidi se i na primeru same koncesije za aerodrom: objavljen je spisak aneksa ugovora uz naznaku koji od njih su poverljivi, ali nisu objavljeni ni oni aneksi koji nemaju takvu oznaku!

Pravila bi trebalo postaviti obrnuto – da su svi dokumenti javni, uz izuzimanje pojedinih informacija koje se opravdano štite zbog zaštite bezbednosti ili poslovnih tajni. Naravno, ni određivanje poslovnih tajni ne može biti neograničeno.

Kao tajna ne bi smela da bude označena ni jedna informacija iz ugovora ili pratećeg dokumenta u kojem su propisane ili obrazložene obaveze koje su na sebe preuzeli državni organi. Izmene Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama, radi suzbijanja rizika od korupcije, bile su planirane još za 2017, ali do sada nije objavljen ni nacrt.

Podsećamo da u vezi sa ovom koncesijom Vlada Srbije duguje građanima i prethodnu informaciju – na osnovu čega je zaključeno da je upravo koncesija bolje rešenje za razvoj beogradskog aerodroma u odnosu na druga moguća rešenja (sopstvena ulaganja, prodaja). Izrada takve studije opravdanosti je obavezna. Transparentnost – Srbija bez uspeha je pokušala da dođe do ovih informacija na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja još od februara 2017. Nakon rešenja Poverenika, resorno ministarstvo je ustvrdilo da „ne poseduje“ tražene dokumente. Vlada je prvo ignorisala zahtev, zbog čega smo morali da podnesemo tužbu Upravnom sudu, a zatim ga je odbila, jer su u navodno u pitanju „strogo poverljivi“ dokumenti. Novu tužbu smo podneli Upravnom sudu u februaru 2018, ali u proteklih 11 meseci po njoj nije rešeno.

Inicijative i analize

Komentari na nacrt revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23

20. februara 2019.

Povodom objavljivanja *Prvog nacrta revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23 Transparentnost Srbija* dostavila je Ministarstvu pravde komentare na nacrt revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23 i predlog za izmene i dopune pojedinih delova.

Ključni komentari i preporuke

- Vlada, odnosno Ministarstvo pravde bi moralo da izradi **analizu zasto nisu ostvarene planirane obaveze** i koji su razlozi i problemi doveli do toga. U suprotnom, pomeranje rokova bez ovakve analize nece doneti rezultate ni u narednom periodu.
- Ministarstvo pravde da **objavi brojne analize** na koje se poziva kada zagovara pojedina rešenja u nacrtu revidiranog AP
- **Izmenе Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije** treba planirati tako da otklone sve do sada uočene manjkavosti i probleme u praksi, a ne samo zadržad ispunjenja jedne GRECO preporuke (npr. mere koje bi sprečile da se za direktora Agencije i članove Odbora biraju osobe direktno povezane sa političkim subjektima, utvrđivanje veće odgovornosti Agencije za poslove koje obavlja, utvrđivanje nadležnosti Agencije u vezi sa mišljenjima o rizicima od korupcije u propisima i dr.).
- **Izmenе Zakona o javnim nabavkama** treba planirati tako da se osim daljeg usklađivanja sa EU pravilima, obezbedi i bolji nadzor u ovoj oblasti. Opis stanja u ovoj oblasti potrebno je dopuniti i informacijama o problemima u sankcionisanju.
- **Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja** - u Preporuci govori o potrebi da se poboljšaju pravila za slobodan pristup informacijama, ali i da se obezbedi sprovođenje pravila o pristupu informacijama u praksi, dok se kroz aktivnosti u Akcionom planu razmatraju samo mere u vezi sa izmenom zakonskog okvira. Stoga je kroz reviziju Akcionog plana neophodno predvideti i aktivnosti koje će obezbediti primenu postojećih (i budućih) pravila o pristupu informacijama.

Analiza zakonskog okvira koja je sprovedena u prethodnom periodu ne predstavlja celovitu analizu primene Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, već samo nekih njegovih aspekata. Pored toga, analiza se uopšte ne osvrće na pristup pojedinim vrstama informacija koje su izričito navedene u Preporuci i Prelaznom merilu, tako da se ova aktivnost ne može brisati iz AP, niti ova analiza može da posluži kao osnov za izmene Zakona.

- Dobra je novine u AP namera **donošenja nove Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije** i sektorskih strategija za pojedine oblasti (zdravstvo, porezi, prosveta). Trebalo bi, međutim, predvideti kraći rok za njeno usvajanje i odrediti međurok za početak rada na Strategiji. Trebalo bi takođe definisati šta su njeni osnovni ciljevi.

U postojećem kontekstu, ona bi trebalo pre svega da rešava pitanja koja nisu obuhvaćena kroz AP za Poglavlje 23, ali i da predstavlja potporu realizaciji mera iz AP za Poglavlje 23.

- **Vokabular – „track records“.** Još uvek nije nađen adekvatan prevod ovog izraza. Na mnogim mestima, prilikom definisanja zadataka u revidiranom AP koristi se nejasan izraz „da Srbija treba da uspostavi inicijalnu evidenciju“ (postupanja po zahtevima za pristup informacijama, gonjenju korupcije, suzbijanju nepravilnosti u javnim nabavkama, kod finansiranja stranaka, sukoba interesa itd.). Smatramo da je to pogrešan prevod zahteva da Srbija *ostvari rezultate* u tim oblastima.

Ceo dokument dostupan je na sajtu TS:

http://transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Komentari_na_Prvi_nacrt_revidiranog_Akcionog_plana_za_Poglavlje_23_-_februar_2019.pdf

Saopštenja

Pogoršanje neispunjenog plana za borbu protiv korupcije

11. februara 2019.

Transparentnost – Srbija ukazuje da nacrt revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23 pregovora Srbije i EU, koji je trenutno na javnoj raspravi, **ne donosi rešenje ni za jedan problem** zbog kojeg je realizacija ovog plana do sada bila neuspešna.

Akcioni plan za Poglavlje 23, pisan pre četiri godine a usvojen aprila 2016, predstavlja glavni planski dokument Srbije za unapređenje pravosuđa, ljudskih prava i borbe protiv korupcije. Transparentnost – Srbija je argumentovalo kritikovala ovaj dokument u doba pisanja i davala predloge za poboljšanje. Upozoravali smo da svrha aktivnosti (to jest šta treba postići izmenama zakona ili sprovođenjem obuka) nije dovoljno precizno određena, da neka bitna pitanja nisu obuhvaćena planom i da ne postoji sistem odgovornostio za neispunjavanje obaveza. Poseban problem predstavlja to što su **pokazatelji uspešnosti postavljeni neprecizno** (npr. "poboljšana primena zakona", bez određivanja merljivih parametara), što ostavlja prostor za manipulacije u tumačenju da li je Srbija ispunila tražene standarde za ulazak u EU.

Zbog tih nedostataka, pribojavali smo se da će ovaj plan biti samo formalno sproveden, a da to neće doneti suštinski napredak u borbi protiv korupcije. Ishod je, za sada, još gori, jer **nisu popravljene čak ni norme važnih zakona, a kamoli njihova primena**. Tako da danas u Srbiji nisu poboljšani zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, finansiranju partija, javnim nabavkama, slobonom pristupu informacijama, javno privatnim partnerstvima, iako su rokovi istekli pre nekoliko godina.

Umesto da izvrši temeljnu reviziju Akcionog plana i osmisli aktivnosti koje bi mogle da poprave stvarno stanje stvari tokom EU integracija Srbije, Ministarstvo pravde je iznelo na javnu raspravu tekst koji **umanjuje pojedine neispunjene obaveze državnih organa**.

Neprimereno kratak rok za upućivanje komentara, na zahtev civilnog društva, produžen je za dve nedelje (do 22.2.2019). Međutim, da bi javna rasprava o planovima za budućnost mogla da se vodi argumentovano, Vlada **bi morala da objavi izveštaje o sprovođenju** postojećeg Akcionog plana, što nije učinjeno u drugoj polovini 2018 i da saopšti **razloge za neispunjenje obaveza**. Još važnije je da Ministarstvo pravde objavi **brojne analize na koje se poziva** kada zagovara pojedina problematična rešenja, jer je nemoguće polemisati o ispravnosti stavova iz neobjavljenih dokumenata.

Između ostalog, **revidirani Akcioni plan, donosi lošija rešenja** od postojećeg teksta u vezi sa sledećim: 1) Menja se sastav **Saveta za borbu protiv korupcije**, uključenjem predstavnika ministarstava Vlade RS, što bi za očekivanu posledicu imalo umanjenje faktičke nezavisnosti, umesto da se rešava stvarni problem – to što Vlada uporno ne razmatra izveštaje svojih savetodavaca; 2) Izmene **Zakona o javnim nabavkama** sada se planiraju samo zarad usklađivanja sa EU pravilima, a ne i radi boljeg nadzora; 3) Izmene **Zakona o Agenciji** za borbu protiv korupcije se planiraju samo zarad ispunjenja jedne preporuke GRECO, a ne radi otklanjanja svih uočenih manjkavosti; 4) za neodređenu budućnost se pomera konačna

odluka o uvođenju krivičnog dela „**nezakonitog bogaćenja**“; s druge strane, AP se ne osvrće na najave donošenja Zakona o ispitivanju porekla imovine. Kao dobre novine u AP, mogu se istaći namera donošenja nove antikorupcijske strategije i sektorskih strategija za pojedine oblasti (zdravstvo, prosveta, carina).

Na mnogim mestima, prilikom definisanja zadataka koristi se potpuno nejasan izraz „**da Srbija treba da uspostavi inicijalnu evidenciju**“ (postupanja po zahtevima za pristup informacijama, gonjenju korupcije, suzbijanju nepravilnosti u javnim nabavkama, kod finansiranja stranaka, sukoba interesa itd.). Smatramo da je to **pogrešan prevod** zahteva iz Brisela da Srbija **ostvari rezultate** u tim oblastima („track record“). U celini gledano i pored nekih pozitivnih koraka, nacrt revidiranog AP bi morao da pretrpi ozbiljne promene da bi mogao da posluži kao okosnica uspešne borbe protiv korupcije do pristupanja EU.

Konferencije

Nezadovoljavajuća javnost rada organa vlasti

28. februara 2019.

Transparentnost Srbija predstavila je na konferenciji za novinare 28. februara 2019. nalaze istraživanja sprovedenog u okviru projekta " Lokalna i centralna vlast - transparentnost, antikorupcijski potencijal i korupcijski rizici".

Stanje u pogledu javnosti rada organa vlasti nije zadovoljavajuće ni na normativnom nivou ni u praksi. Usled toga se ne ostvaruje ni uloga koju bi transparentnost procesa donošenja odluka trebalo da ima u sprečavanju korupcije. Značaj transparentnosti je u tom pogledu ispravno prepoznat u nacionalnim strateškim dokumentima i u planovima vezanim za evropske integracije.

Međutim, strateški akti doneti 2013 (antikorupcijska strategije), odnosno 2016 (Akcioni plan za poglavlje 23), ostali su u velikoj meri neispunjeni i pored toga što su rokovi za njihovu realizaciju istekli 2018. godine. Usled toga, između ostalog, nisu poboljšane norme ni praksa primene pravila o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, javnim nabavkama i javno-privatnom partnerstvu. S druge strane, postoje planovi i zakonska rešenja koja bi mogla imati pozitivnog uticaja, kao što su proširenje obaveze vođenja konsultacija o strateškim dokumentima, obaveza vođenja rasprave o kapitalnom delu budžeta na lokalnom nivou, uvođenje obaveze da se podaci o radu organa vlasti objavljuju u otvorenom formatu i samoobavezivanje pojedinih organa vlasti kroz Partnerstvo za otvorenu upravu.

Nije zabeležen značajan napredak u pogledu javnosti rada Narodne skupštine, tako da pojedine informacije čije je objavljivanje predviđeno, još uvek nisu dostupne (npr. predloženi amandmani i mišljenja Vlade na te amandmane). Kada je reč o Vladi, izrada nove veb-prezentacije sa poboljšanim tehničkim rešenjima nije iskorišćena da se poveća i obim informacija koje Vlada objavljuje o svom radu.

Tako su i dalje nedostupni predlozi uredbi koje Vlada razmatra, zaključci kojima Vlada odlučuje o mnogim bitnim pitanjima, obrazloženja odluka o postavljanju i razrešenju funkcionera. Tok sednica Vlade se i dalje smatra „službenom tajnom stroge poverljivosti“, iako se u susednoj Bugarskoj i Hrvatskoj u sličnim situacijama objavljuju steno-beleške i/ili audio zapisi.

Vlada je takođe nastavila sa praksom ignorisanja zahteva za pristup informacijama, a ni u jednom slučaju nije obezbedila izvršenje rešenja Poverenika za informacije kada to nije bilo moguće sprovesti drugim pravnim sredstvima.

Na osnovu Zakona o elektronskoj upravi i pratećih uredbi, tokom 2018. je konačno uspostavljena obaveza da organi vlasti na svim nivoima izrade sopstvene veb-prezentacije i da objavljuju podatke u otvorenom obliku, koji će omogućiti pretraživanje i dalje korišćenje (uredbe na snazi od 5.1.2019). Međutim, propuštena je prilika da se ovom prilikom detaljno urede i obavezni elementi sadržaja tih veb-prezentacija, tako da je i dalje akt koji najdetaljnije uređuje ovu oblast Pravilnik o izradi i objavljivanju informatora o radu, koji je Poverenik. Obavezu objavljivanja i redovnog ažuriranja informatora (na mesečnom nivou) organi vlasti i dalje ne poštuju u potpunosti.

Izmene Zakona o slobodnom pristupu informacijama koje su trenutno u proceduri (nacrt) trebalo bi da povećaju obim dostupnih podataka, kroz uključivanje pojedinih subjekata koji trenutno nemaju obavezu postupanja po zahtevima (npr. javni beležnici, privatne firme kojima je povereno obavljanje komunalnih delatnosti).

Međutim, nacrt sadrži i nameru da se u potpunosti onemogući pristup podacima o raspolaganju javnom imovinom velike vrednosti, kao i drugim podacima koje poseduju preduzeća u većinskom državnom vlasništvu. Nasuprot tome, postoji snažna potreba da se pravo na pristup informacijama proširi i na preduzeća koja su u manjinskom državnom vlasništvu, ali im je poverena imovina velike vrednosti ili je država garantovala za njihove kredite. Tipičan primer su preduzeća koja posluju kroz razne vidove javno-privatnog partnerstva. Za razliku od javnih nabavki i drugih uređenih postupaka, kod JPP i koncesija nije obezbeđena čak ni javnost ugovora.

Dodatan problem predstavljaju brojne situacije kada država posluje u okviru međudržavnih sporazuma, jer takvi aranžmani donose direktno ugovaranje, bez nadmetanja, a građani ostaju bez argumentovanog obrazloženja o tome da li su njihova sredstva mogla da se upotrebe na delotvorniji način.

U oblasti javnih finansija i dalje nije obezbeđeno objavljivanje ažurnih podataka o javnim rashodima, iako za tako nešto postoje adekvatna tehnička rešenja i mogućnost (npr. slovenačka aplikacija Erar, primeri nekoliko lokalnih samouprava koje objavljuju takve podatke).

Korisne efekte bi mogla da imaju pojedina parcijalna rešenja, koja se odnose na pojedine javne rashode (npr. izrada novog portala javnih nabavki nakon očekivanih izmena zakona, objavljivanje podataka o sredstvima čiji su primalac mediji na osnovu rešenja iz nove medijske strategije, objavljivanje pojedinih podataka o podsticajima za sufinansiranje investicionih projekata, otvaranje podataka o budžetu na

osnovu POU, mere koje se preduzimaju u okviru lokalnih antikroupcijskih planova), ali još uvek nema naznaka da bi svi podaci o javnim rashodima mogli u dogledno vreme biti prikazani objedinjeno.

Kada je reč o procesu donošenja odluka, propuštena je prilika da se kroz Zakon o lobiranju obezbedi puna javnost podataka o uticajima koji se vrše prema organima vlasti i njihovim funkcionerima i službenicima. Naime, samo o delu ovih podataka će morati da se vode evidencije, a zakonski nije predviđena obaveza njihovog objavljivanja na veb-prezentacijama organa vlasti.

U pogledu podataka o krivičnom gonjenju, podaci se i dalje vode na različite načine u pojedinim organima (policija, tužilaštvo, sudovi), dostupni su isključivo u okviru godišnjih izveštaja, a ni tada nisu raspoloživi u pretraživom obliku.

Najzad, sa stanovišta primene načela transparentnosti, kao problem u praksi se sve češće javljaju situacije kada organi vlasti ne izrađuju dokumente iako je to njihova zakonska obaveza, tvrde da ne poseduju dokumente koje bi po prirodi stvari morali da imaju, odbijaju da pruže razumna obrazloženja na pitanja javnosti o razlozima za odluke koje donose i o prirodi poslovanja ili izbegavaju obavezu da postupe po rešenjima Poverenika za informacije neopravdano tražeći da Republički javni tužilac pokrene upravni spor jer bi se davanjem podataka navodno narušio javni interes.

Detaljnije:

- [Javnost rada organa - Informatori o radu, budžet, konkursi za sufinansiranje medijskih projekata](#)
- [Javne rasprave - izmene propisa i praksa sprovođenja tokom 2018](#)

Mediji

Kako smanjiti korupciju u javnim nabavkama

N1, 15. februara 2019.

Od polovine 2020. godine, svi postupci javnih nabavki u Srbiji sprovodiće se isključivo elektronski, preko novog kvalitetnijeg i funkcionalnijeg Portala javnih nabavki - to je najznačajnija novina zakona o javnim nabavkama. Elektronskim sprovođenjem javnih nabavki smanjiće se mogućnost grešaka, kojih ima kada se dokumenti popunjavaju ručno, kada se predaju papiri, takođe, biće veća mogućnost naknadne kontrole, kaže za N1 Nemanja Nenadić iz Transparentnosti Srbija.

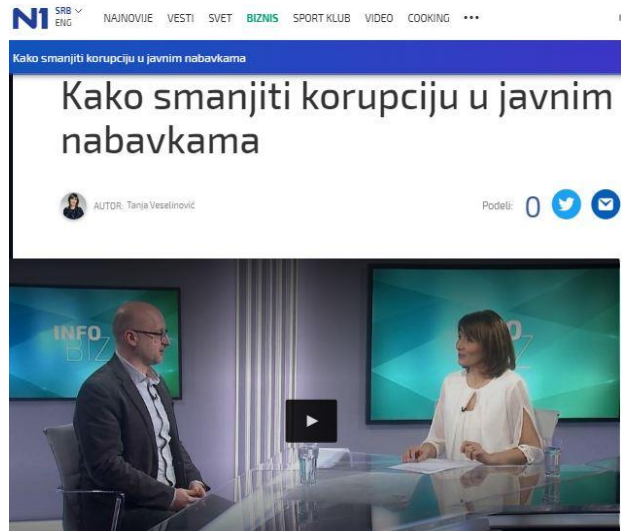
"Uvek kada se smanjuje lični kontakt, npr. sprovođenje elektronske licitacije, što je jedna od novina, treba da smanji korupciju u onom središnjem delu javnih nabavki, kada se bira najbolji ponuđač. Mogućnosti ima za korupciju i pre i posle toga o tome treba povesti računa", kaže Nenadić.

Kako kaže, mnogo više korupcije može da se dogodi u nekim prethodnim fazama postupka kada se definišu potrebe naručilaca kada se planiraju javne nabavke, jer one mogu biti definisane da ne odgovaraju primarnom javnom interesu, već interesu određene firme, toga smo se nagledali. "U toj oblasti kontrola nije dovoljno dobra, a ostaje i ona faza koja se dešava posle, kada se nabavke sprovedu, to smo u praksi viđali kod radova, videli smo kod gradnje autoputeva da je slabiji kvalitet radova od dogovorenog, da nadzor nije adekvatan.

Dakle, važni su i drugi propisi i kontrola koju će sprovoditi Uprava, odnosno Kancelarija za javne nabavke, kako će se zvati, kao i Državna revizorska institucija", kaže.

Kontrolni mehanizmi su sada nedovoljni, ne odgovaraju stvarnim potrebama, naglašava Nenadić. "Videli smo, u dosadašnjoj primeni Zakona o javnim nabavkama, kada je za nadzor bila zadužena Uprava za javne nabavke, da se kontrola sprovodila u veoma ograničenom broju slučajeva. Budžetska inspekcija se malo bavila ovom temom, a Državna revizorska institucija je dolazila znatno kasnije sa izveštajem", kaže Nenadić..

Veoma je važno, kaže on, da javnost ima što više informacija o tome kako se nabavke sprovedu, ali i da ima nešto što sadašnji zakon ne garantuje u dovoljnoj meri, da ima mogućnost da ospori pojedine postupke javnih nabavki.

"Treba nam ohrabrivanje građana i stručnih organizacija kroz davanje mogućnosti osporavanja i konkursne dokumentacije i samog postupka javne nabavke", rekao je. Kako kaže, najčešći primeri zloupotreba su planiranje nabavke koja nije potrebna, mehanizmi vezani za uslove koji nisu relevantni i koji može da ispunu samo jedna firma, pa se čudimo što je konkurencija mala na tenderima.

"Na velikom broju tendera bude samo jedan ponuđač, u proseku ih ima tri. Firme polaze od toga da je posao namenjen već nekom, pa se i ne javljaju... Poverenje u sistem nedostaje, trebalo bi da se uključe svi organi koji tu imaju nadležnosti, tužilaštvo, koji bi morali da ispituju slučajeve koji su dospeli u javnost kao sumnjivi", rekao je Nemanja Nenadić.

